

Музеят посвети археологическа изложба на Празника на единния град Смолян

Находки от каменно-медната епоха (V – IV хилядолетие пр.Христа), античността (II – IV век) и средновековието (XI – XII век) показва във фото-предметна изложба Регионалният исторически музей. Временната експозиция на тема „Археологически проучвания в басейна на река Горна Арда“ бе открита в рамките на тържествата „Любимият Смолян“ по повод 18 юни, Празника на единния

град Смолян. В нея са представени резултатите от частичните разкопки, извършени от музейните археолози Дамян Дамянов и Николай Бояджиев в двете късноантични и средновековни крепости - в местността Турлука над Смолян и при Проходната пещера край село Кошница, както и в пещера Улея по поречието на Горна Арда.

Археологическите изследвания са документираны в подредените фототабла. Реставрирани са 22 керамични съда. Голяма част от дейностите станаха възможни благодарение на участието на РИМ – Смолян в трансграничния проект "Тракийско и византийско културно наследство в

Родопите и Северното Егейско крайбрежие" /THRABYZNE/ на община Смолян и гръцката община Самотраки през 2011 и 2012 година. Проектът се финансира по Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция - България 2007-2013 година.

С тази изложба се отчитаме пред обществеността за нашето участие в проекта, обяви директорът на музея Таня Марева. Приключихме дейността по него, за което е разказано във фототаблата. Автор на изложбата е Дамян Дамянов, научен ръководител на обектите, а зам.-научен ръководител бе Николай Бояджиев. На двете

крепости край Смолян и Кошница преди тях са работили Никола Дамянов и Атанас Киряков. Изпитвам голямо уважение към труда на археолозите, защото не е лесно да осъществяваш разкопки в трудно достъпните терени на Родопите, по върховете, където обичайно са светилищата и крепостите, за да се докоснеш до миналото и артефактите. Имаме основание за самочувствие от постигнатото, затова посветихме тази изложба на любимия ни град Смолян, каза Таня Марева. Експозицията ще остане до септември с надеждата, че туристите и гостите на града като видят колко е интересна, ще обърнат внимание и на местностите, в които са намерени експонатите.

Проучванията са на етап, когато си струва да продължат. Досега много важни бяха

хората и техният ентузиазъм въпреки трудностите. Крепостта край Кошница е била първоначално светилище, а след това е използвана през всички следващи епохи, обясни Дамян Дамянов. През това лято община Смолян реализира дейности по консервация, реставрация и социализация на двете крепости.

Първи се натъкват на керамични съдове и други изделия от човешка дейност в мечата бърлога „Улея“ пещерняците от Клуба по спелеология и екстремен туризъм „Мурсалица“ Алекси Коджебашев и Александър Инев през 2008 година. Намерените кости, зъби, нокти на няколко мечки и останки от тревопасни животни говорят, че труднодостъпната пещера е била мечо леговище през

различни епохи, а освен това е служила и за скривалище на хора. Доказано е човешкото присъствие през каменно-медната епоха, античността и средновековието с откритите нож с ръкохватка от кост с пирографска украса „птиче око“, кости от 2 кози, желязна хлопка, мотика, 10 звена от верига. Входът на пещерата е разположен на 1044 м надморска височина, на 100 м над коритото на Арда. Всички сталактити от двете зали, достъпни за хора, са счупени от основи и изнесени.

От Смолянската крепост днес са съхранени стени до 2,50 м височина. Тя е проучвана с прекъсване от 1998 до 2006 година. Представлява военна византийска, а по-късно българска крепост, охраняваща комуникациите по Централния античен трансродопски път. Установени са 2 строителни периода – I – VI век и XI – XIII век. През първия период тя е от тези кастели, които са поправени, възстановени или новопостроени по заповед на Юстиниан I. Средновековното укрепление е служило на местното население за самозащита. Показани са хромел от каменно-медната епоха, точило, стомни, гърнета, поставка за съдове, хлопки, брави, носач от светилник, боздуган, връх от стрела, съдове от VI век, гърнета и делва от края на X и началото на XIII век.

Подобни са функциите и на втората крепост край село Кошница върху Проходната пещера, откъдето се наблюдавало трасето на античния Централен трансродопски път. Установени са свидетелства за използването на Проходната пещера и скалистия конусовиден връх, който тя „пробива“ като укрепено убежище, скално светилище и жилище. Находките са датирани от каменно-медната, ранната и късната бронзова епоха, ранножелязната и античността. Най-добре са запазени северната стена с дължина 44,50 м и височина на зидовете 2,50 м и 38 м от западната стена. В южния край е разкрита външна бойна (наблюдателна) кула и са регистрирани основите на два параклиса. Първият от VI век е бил опожарен, а вторият от XI – XII век е изграден с материалите от първия. От експонатите интересни са монетите (фолиси) на императорите Юстин I и Юстиниан I, сред които и една златна (тремис) на Юстиниан I, както и средновековни латински и български монети. Обектът е представен още с фибули, върхове на стрели и ножове от VI век, керамика от каменно-медната епоха – зооморфна фигурка, миниатюрни съдчета, прешлени за вретено, купа, паница.

РИМ Смолян